

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 14.10.1969, sp. zn. 6 Tor 3/69, ECLI:CZ:NS:1969:6.TOR.3.1969.1

Číslo: 5/1970

Právní věta: Shledá-li zvláštní senát krajského soudu, že přezkoumávané rozhodnutí je vadné proto, že v řízení došlo k hrubému porušení procesních předpisů (§ 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 82/1968 Sb.), musí dále zkoumat, zda vytýkané nedostatky zapříčinily vadnost rozhodnutí v původním řízení. Pochybnost ve skutkových zjištěních může obviněnému prospívat teprve v tom případě, když po zrušení původního rozsudku a po vyčerpání všech dosažitelných důkazů a po jejich zhodnocení postupem uvedeným v § 2 odst. 6 tr. ř. bude přicházet v úvahu více skutkových verzí.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 14.10.1969

Spisová značka: 6 Tor 3/69

Číslo rozhodnutí: 5

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Rehabilitace soudní

Předpisy: 141/1961 Sb. § 2 odst. 8
§ 125 82/1968 Sb. § 15 odst. 1 písm. b

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 5/1970 sb. rozh.

Shledá-li zvláštní senát krajského soudu, že přezkoumávané rozhodnutí je vadné proto, že v řízení došlo k hrubému porušení procesních předpisů (§ 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 82/1968 Sb.), musí dále zkoumat, zda vytýkané nedostatky zapříčinily vadnost rozhodnutí v původním řízení.

Pochybnost ve skutkových zjištěních může obviněnému prospívat teprve v tom případě, když po zrušení původního rozsudku a po vyčerpání všech dosažitelných důkazů a po jejich zhodnocení postupem uvedeným v § 2 odst. 6 tr. ř. bude přicházet v úvahu více skutkových verzí.

(Rozsudek zvláštního senátu Nejvyššího soudu ze dne 14. října 1969 sp. zn. [6 Tor 3/69.](#))

Zvláštní senát Nejvyššího soudu zrušil v odvolacím řízení rozsudek zvláštního senátu krajského soudu v Brně ze dne 14. května 1969 sp. zn. 7 Tr 1/69 a přikázal zvláštnímu senátu krajského soudu v Brně, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem zvláštního senátu krajského soudu v Brně ze dne 14. května 1969 č. j. 7 Tr 1/69 - 23 byl z důvodů uvedených v ustanovení § 15 odst. 1 písm. b), e) zák. č. 82/1968 Sb. v celém rozsahu zrušen rozsudek bývalého krajského soudu v Prešově ze dne 31. března 1954 č. j. T 7/54 - 171 ohledně obviněného J. H., který jím byl uznán vinným trestným činem velezrady podle § 78 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b) tr. zák. z r. 1950 a odsouzen za použití § 30 cit. tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání pěti let, k propadnutí celého jmění a ke ztrátě čestných práv občanských, při čemž dočasná ztráta práv uvedených v § 44 odst. 1 cit. tr. zák. byla stanovena na osm roků.

Vina obviněného J. H. spočívala podle zjištění rozsudku bývalého krajského soudu v Prešově v tom, že od roku 1950 až do doby jeho zadržení, k němuž došlo dne 28. 11. 1953, navázal v okresech Břeclav a Mikulov, v úmyslu přivodit zvrát existujících poměrů, styk s F. B., o němž věděl, že je členem protistátní organizace, která měla za úkol zničit naše státní a společenské zřízení, a že za tímto účelem skrývá tajnou vysílačku. Uvedeným rozsudkem bylo dále zjištěno, že obviněný šel společně s F. B. na schůzku s agentem M., který docházel ze zahraničí na území ČSR, kde mu F. B. odevzdal nějaké zprávy, dále že obviněný převedl B. přes hranice, aby nedošlo k jeho zatčení orgány bezpečnosti a převzal od něj jednak heslo, které mělo sloužit dalším osobám přecházejícím státní hranice, jednak hesla, pod nimiž měl B. předávat obviněnému zprávy prostřednictvím zahraničního nepřátelského rozhlasu, a konečně, že obviněný převedl za odměnu 100 000,- Kčs ilegálně přes hranice J. V. a jeho matku, které instruoval podle B. pokynů.

V přezkumném řízení podle druhého oddílu zák. č. 82/1968 Sb. o soudní rehabilitaci, zahájeném na návrh obviněného J. H., dospěl zvláštní senát krajského soudu v Brně k závěru, že vyšetřování obviněného v původním trestním stíhání bylo prováděno nezákonným způsobem. Toto zjištění vyvozoval zvláštní senát z obsahu připojeného vyšetřovacího spisu č. 5736, z něhož je zřejmé, že do cely obviněného byla v rozporu s tehdy platnými procesními předpisy umístěna další osoba, která podávala vyšetřujícím orgánům písemné zprávy o obsahu sdělení obviněného a na základě těchto zpráv bylo teprve přikročeno k řádnému vyšetřování. Nebyly také opatřeny žádné spolehlivé doklady o tom, že obviněný věděl, že B. je členem protistátní organizace a vyvíjí nějakou protistátní činnost. Cílem B. v této době bylo uprchnout za hranice a využít při tom pomoci obviněného, který mu žádanou pomoc poskytl stejně jako později J. V. a jeho matce. Při tom ani u B. ani u V. nebylo zjištěno nic konkrétního o tom, co zamýšleli v cizině činit, ani u obviněného nebylo zjištěno, že by si případné negativní státněbezpečnostní důsledky nedovoleného odchodu jmenovaných představil a pro ně se rozhodl, případně byl s nimi srozuměn. Proto nemohlo být jednání obviněného podle názoru zvláštního senátu posouzeno jako velezrada. V obou případech šlo jen o pomoc k trestnému činu opuštění republiky. Z těchto důvodů zvláštní senát krajského soudu zrušil podle ustanovení § 15 odst. 1 písm. b), e) zák. č. 82/1968 Sb. původní rozsudek bývalého krajského soudu v Prešově a obviněného J. H. uznal se zřetelem na ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. současně vinným pomocí ke dvěma trestným činům opuštění republiky podle § 10 odst. 1 písm. c), § 109 odst. 1 tr. zák. proto, že ve Valticích, okres Břeclav, byl v listopadu 1951 nápomocen F. B. při jeho útěku do zahraničí a v únoru 1952 tamtéž poskytl tutéž pomoc J. V. a jeho matce. Obviněnému byl za tyto činy uložen úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání dva a půl roku.

Proti tomuto rozsudku zvláštního senátu krajského soudu v Brně podal krajský prokurátor odvolání, v němž uznával napadený rozsudek krajského soudu v celém rozsahu jako správný a domáhal se pouze toho, aby obviněnému, který trestným činem získal majetkový prospěch, byl uložen vedle trestu odnětí svobody ještě trest propadnutí majetku.

Zvláštní senát Nejvyššího soudu přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr., ř. z podnětu uvedeného odvolání zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku i správnost postupu řízení, které rozsudku předcházelo a shledal, že odvolání je důvodné, i když v podstatě z jiných důvodů než které

vedl krajský prokurátor. Pochybnosti nevzbuzují základní skutková zjištění, která učinil soud I. stupně o té části skutkového děje, která se týkala nedovoleného přechodu J. V. a jeho matky přes státní hranice. Obviněný po počátečním popření doznal v přezkumném řízení stejně jako v původním stíhání, že oběma jmenovaným ukázal cestu přes státní hranice a přijal za to odměnu, při čemž nebylo zjištěno, že by znal jiný důvod jejich odchodu než to, že V. jela do zahraničí za svým manželem, který již delší dobu žil v cizině, a tentýž cíl sledoval i její syn. J. V. Okolnosti přípravy jejich odchodu do zahraničí i podrobnosti způsobu provedení jejich přechodu a poskytnutí odměny obviněnému byly dostatečně osvětleny v trestním spise bývalého krajského soudu v Prešově sp. zn. T 7/54, zejména ve výpovědích obviněného a spoluobviněných J. J., J. H., dr. D. F. a nepřímo i ve výpovědi spoluobviněného J. D. a svědkyně J. A. Odchod J. V. a jeho matky byl také potvrzen v původním řízení vyjádřením MO KSS a MNV v Sečovskej Polianke ze dne 7. 12. 1953 a v přezkumném řízení vyjádřením okresního oddělení VB ve Vranově ze dne 12. 3. 1969. V tomto případě měl tedy zvláštní senát krajského soudu dostatečný podklad pro právní posouzení věci.

Odišně tomu však bylo při zjišťování skutkového děje v případě F. B., v němž se zvláštní senát krajského soudu soustředil převážně na otázku nedovoleného přechodu F. B. do zahraničí.

Jestliže z obžalovací zásady (§ 2 odst. 8 tr. ř.) vyplývá, že osoba obžalovaného a skutek, pro který jej obžaloba stíhá, tvoří pro soud rámeček činnosti, jehož hranice nemůže překročit, platí na druhé straně, že skutky uvedené v žalobním návrhu je soud povinen projednat v celé šíři a v odůvodnění rozsudku v souladu s ustanovením § 125 tr. ř. uvést, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů. Pochybnost ve skutkových zjištěních může vyznít ve prospěch obviněného teprve v tom případě, když po vyčerpání všech dosažitelných důkazů a po jejich zhodnocení způsobem, uvedeným v § 2 odst. 6 tr. ř., bude přicházet v úvahu víc skutkových verzí. Jestliže z odůvodnění rozsudku zvláštního senátu krajského soudu je zřejmé, že zvláštní senát považoval původní skutková zjištění za pochybná, bylo nutno toto původní skutkové zjištění nahradit spolehlivým vlastním skutkovým zjištěním. V první řadě bylo třeba, vzhledem k tomu, že i výpověď obviněného je nutno hodnotit jako důkaz (§ 89 odst. 2 tr. ř.), zhodnotit výpovědi obviněného J. H., učiněné v původním i přezkumném trestním řízení a vedle nedovoleného přechodu hranic zaujmout stanovisko též k otázkám, zda obviněný věděl, že F. B. byl členem protistátní organizace a přechovával vysílačku, zda společně šli na schůzku s agentem M. a zda obviněný od B. obdržel hesla uvedená v obžalobě, tedy jaký byl mezi oběma trestně právní vztah.

Obviněný ve své výpovědi ze dne 2. 12. 1953 charakterisoval F. B. jako silného odpůrce současného zřízení a tvrdil, že B. jej koncem r. 1950 nebo začátkem r. 1951 navštívil a svěřil mu, že bezpečnostní orgány u něj našly a zabraly tajnou vysílačku, kterou měl skrytou v pivnici, že bude zavřen pro protistátní činnost, a že zamýšlí proto odejít do zahraničí. Obviněný dále vylíčil provedení nedovoleného přechodu B. přes hranice včetně toho, jak došlo k odevzdání B. věcí jeho manželce F. B., uvedl znění hesla, pod kterým měl B. vysílat zprávy ze zahraničí i doporučení B., aby další osoby, které bude obviněný případně doprovázet při nedovoleném přechodu hranic, byly posílány k faráři v blízké rakouské obci. V další výpovědi ze dne 4. 12. 1953 obviněný uvedl, že pro zmíněného faráře obdržel od B. heslo „Macička“, s nímž se měly hlásit další osoby, přecházející státní hranice. Původní údaje rozšířil obviněný v této výpovědi ještě o vylíčení návštěvy uskutečněné s F. B. začátkem r. 1951 v obci Úvaly, okres Mikulov u rodičů M. M., který měl docházet do ČSR a zprostředkovávat přenášení špionážních zpráv, které mu údajně měl B. předávat a jeho prostřednictvím dostávat pokyny pro další vlastní špionážní činnost. Na otázku proč tyto skutečnosti nehlásil úřadům obviněný odpověděl, že neměl zájem to hlásit. Je třeba podotknout, že výpověď z 3. 12. 1953 předcházela první písemné zprávě ze dne 4. 12. 1953, podepsané „kelemen ende“, a bez dalšího objasnění se tedy nelze ztotožnit se stanoviskem soudu I. stupně, že k vyšetřování bylo přikročeno zejména na základě písemných zpráv další osoby umístěné k obviněnému do cely - „kelemana ende“. V dalších výpovědích ze dne 9. 12. 1953 a ze dne 14. 12. 1953 neuvedených však ve skupinovém svazku

obviněný uváděl, že F. B. řídil protistátní organizaci, a že kromě jiných osob se na činnosti této organizace podílela i manželka obviněného.

Dne 26. 3. 1954 seznamoval předseda senátu obviněného s obsahem obžaloby a obviněný tedy prohlásil, že se cítí vinným ve smyslu obžaloby, že pro soud nemá žádné návrhy, že obsah obžaloby je správný, a že před soudem bude o své činnosti podrobněji vypovídat. Podle protokolu o hlavním líčení obviněný opakoval před soudem údaje uvedené ve svých předchozích výpovědích o ukrytí a zabavení vysílačky, o návštěvě u M. v obci Úvaly a předávání zpráv prostřednictvím syna M., o úmyslu B. přejít ilegálně do Rakouska, o uskutečnění tohoto záměru a o předání hesla jak pro faráře v Rakousku, tak pro vysílání zahraničního rozhlasu.

V přezkumném řízení obviněný v rozporu se shora uvedenými skutečnostmi tvrdil, že nikdy nevěděl, že B. byl členem nějaké protistátní organizace ani že měl ve svém držení ilegální vysílačku, že nevěděl proč B. odcházel do Rakouska, že neznal jeho politické smýšlení, že si nevzpomněl, že od B. převzal nějaký písemný vzkaz pro jeho manželku, ani že si B. manželka přišla pro kolo a kožený kabát po odchodu B. za hranice. Tvrdil, že si nedovede vysvětlit, jak se dostal do protokolu údaj o smluvených heslech a o návštěvě u M. v Úvalech, kde měl M. převzít od B. špionážní zprávy a tvrdil, že s B. v Úvalech nikdy nebyl a žádného M. nebo M. nezná. Z vyšetřování byl prý vystrašen a v důsledku toho řekl různé údaje, které nebyly pravdivé. Jeho obavy prý pramenily také z toho, že mu vyšetřující orgán řekl, že když nebude mluvit, že jej kopne až vyletí oknem ven. Ve veřejném zasedání dne 14. 5. 1969 obviněný uvedl, že uznává, že B. dopomohl trošku k odchodu do zahraničí a rovněž rodině V., že tak trošku dopomohl k odchodu do zahraničí tím, že jim ukázal cestu, za což dostal od V. přibližně 90 000,- Kčs (staré měny).

Rozpory mezi vyjádřením obviněného v původním řízení a v řízení přezkumném bylo třeba odstranit. Zvláštní senát krajského soudu se o to pokusil a vyžádal k tomuto účelu zprávy o F. B. včetně trestních spisů, dále zprávu o M. z Úval a o rodině V. a dále zprávu o pověsti obviněného J. H. Současně zjišťoval nynější bydliště spoluobviněného J. H. Už jen tato činnost zvláštního senátu krajského soudu naznačovala, že zvláštní senát nepovažoval skutkový stav věci v původním řízení za dostatečně objasněný. Provedené úkony zvláštního senátu nebyly však v přezkumném řízení dovedeny do konce.

Odvolací soud má za to, že odpověď OO-VB v Břeclavi na dotaz senátu o rodině M. nejeví se být postačující.

Výhrada „pokud se podařilo zjistit“, obsažená v této zprávě svědčí tomu, že nebyly vyčerpány všechny možnosti zjištění, zda v obci Úvaly žil v kritické době M. M. či M., zejména když obviněný v původním řízení opětovně tvrdil, že s B. v uvedené obci u M. byl. Vzhledem ke zprávě na č. 1 10 a) spisu zvláštního senátu měl být vyslechnut vyšetřující orgán o tom, na základě jakého postupu se tyto údaje obviněného J. H. staly součástí protokolů obviněného a proč věrohodnost zmíněných údajů nebyla prošetřena případným šetřením na místě samém.

Pochybením rovněž bylo, že týž orgán, jehož jméno je ze spisu patrné, nebyl vyslechnut k námitce obviněného, že na cele s ním byl v době vyšetřování „vězeň“, se kterým o svém případě hovořil a který mu prý doporučoval, co „ještě má na sebe uvést, ač to nebyla pravda“. Výslech vyšetřovacího orgánu byl potřebný, neboť ze svazku č. 5736 vyplývá, že jakýsi „kelemen ende“ podával v době od 4. 12. 1953 do 16. 12. 1953 vyšetřovateli zprávy o rozhovorech s obviněným. Obviněný byl podle obsahu skupinového spisu čj. 3248/53 vyslechnut vyšetřovatelem 3. 12. 1953 a tento výslech skončil v 17.00 hod. Obsah zprávy „kelemana ende“, ze dne 4. 12. 1953 týkal se rozhovoru tohoto s obviněným z večera 3. 12. 1953.

Bylo velmi naléhavě třeba zjistit, zda informace „kelemana ende“ měly ověřovat jen údaje, které

obviněný uvedl předtím u vyšetřovatele či zda zpráva téhož měla být podkladem pro budoucí výslech obviněného u vyšetřovatele.

Podle skupinového spisu čj. 3248/53 byl obviněný vyslechnut 3. 12. a

4. 12. 1953 a dne 19. 12. 1953 k životopisu. Zprávy „kelemena ende“ založené ve svazku č. 5736 jsou datovány 4. 12., 7. 12., 8. 12., 11. 12., 14. 12. a

16. 12. 1953. V témže svazku jsou výpovědi obviněného z 9. 12. a 14. 12. 1953, tyto se však nestaly součástí skupinového spisu.

Při zkoumání této otázky nebylo možno přehlédnout, že obviněný J. H. při výslechu u zvláštního senátu dne 18. 12. 1968 uvedl, že „není možné mu vysvětlit jak se dostal do jeho protokolu údaj o jeho cestě do Úval s B. a v témže protokolu se o spoluvězni na cele a jeho doporučeníh slovem nezmínil. To učinil až při výslechu ve veřejném zasedání zvláštního senátu. Do té doby se obviněný hájil, že byl v rozhodné době poprvé ve vazbě a že uváděl i věci nepravdivé ze strachu.

Pochybením rovněž bylo to, že v přezkumném řízení nebyl vyslechnut bývalý spoluobviněný J. H., zvláště když tento ve svých výpovědích 4. 8. 1953 a

16. 12. 1953 tvrdil, že když dovedl V. a jejího syna k obviněnému J. H., slyšel obviněného jak poučoval J. V., jakým způsobem se dostane za hranice do obce na rakouské straně a že se má hlásit pod heslem „Macinka“. Ve své výpovědi dne 16. 12. 1953 J. H. tvrdil, že obviněný J. H. říkal, že není lehké propašovat osobu ilegálně do zahraničí a že musí tuto osobu seznámit s heslem. Výslech zmíněného svědka byl potřebný, protože obviněný v přezkumném řízení uvedl, že s B. žádné heslo nesmluvil, a že nedovede vysvětlit, jak se tento údaj dostal do protokolu.

Zvláštní senát ve veřejném zasedání konstatoval obsah ve spise zvláštního senátu založené fotokopie výpovědí M. D.

Z referátu na č. 1. 19 pv. téhož spisu je patrné, že zvláštní senát počítal s provedením důkazů spisem 3 Tr 21/68, u něhož se nacházel spis 1 Ts II 23/52 býv. státního soudu s vyšetřovacími svazky, týkající se M. D. Důkaz těmito spisy měl být proveden, neboť jmenovaný podle zmíněné fotokopie vypovídal k osobě B. a o vysílací stanici.

K objasnění některých okolností mohl sloužit i výslech J. P. uváděného na č. 1. 36 vyšetřovacího svazku archivní číslo 586/3 a M. K. a F. K. uváděných na č. 1. 37 a 42 téhož vyšetřovacího svazku o okolnostech tam uváděných.

Z rozsudku zvláštního senátu plyne, že zrušil odsuzující rozsudek v původním řízení podle § 15 odst. 1 písm. b), e) rehabilitačního zákona aniž provedením shora naznačeného dokazování zkoumal, zda vytýkaný nedostatek písm. b) zapříčinil vadnost rozhodnutí v původním řízení. Nezrušil vůbec přezkoumávaný rozsudek z důvodu, že by skutková zjištění, z nichž rozsudek v původním řízení vycházel, byla nesprávná, ač v odůvodnění rozsudku to soud I. stupně tvrdí. Posouzení této otázky - zejména ve vztahu k B. bylo odvislé od provedení naznačených důkazů. Teprve po provedení naznačených důkazů bylo možno činit závěry, zda činnost obviněného (spočívající ve dvou skutcích s časovým rozestupem roku) vykazovala znaky zažalovaného trestního činu v celku či v části týkající se jen B., či zda šlo o jinou trestnou činnost. K závěru, který zvláštní senát učinil po skutkové a právní stránce, bylo možno dojít teprve tehdy, když by se po řádném přezkoumání odsuzujícího rozsudku v původním řízení zúžil prokazatelně skutkový stav jen na skutečnosti uvedené v napadnutém rozhodnutí. Pak však bude třeba přihlédnout k námitkám prokurátora v odvolacím spise se zřetelem na pohnutku, kterou obviněný už v hlavním líčení v původním řízení přiznal. Upozornit je též třeba, že k ilegálnímu přechodu státních hranic V. došlo v říjnu a nikoli v únoru 1952, jak uvedl v

napadeném rozsudku zvláštní senát soudu I. stupně (viz J. č. 1. 160 pv., 161, pv. protokolu o hlavním líčení, vyšetřovací svazek 586/1 čl. 13, 41, 44, sv. 586 - čl. 73 - 74, H. - čl. 163 pv. 164, F. čl. 165 pv., obviněný čl. 168 atd.).

Z toho, co bylo uvedeno plyne, že napadený rozsudek trpí vadami uvedenými v § 258 odst. 1 b) tr. ř. (neúplnost skutkových zjištění) a § 258 odst. 1 c) tr. ř. (potřeba provádět další důkazy) a že tedy bylo nutno rozhodnout tak, jak je shora uvedeno.